

Gheorghe Buzatu

PAUL GOMA, SĂPTĂMÂNA ROȘIE (28 IUNIE – 3 IULIE 1940) SAU BASARABIA ȘI EVREII*

Place ori, mai ales, nu place, dar, în Republica Literelor, Paul Goma este, demult, UN NUME. Ceea ce, n-avem ce face, dar nu mai trebuie s-o recunoască careva de la vreo o Academie sau Universitate etc. Au trecut, cum se știe, atâtea decenii de la alungarea lui Paul Goma din țară și de la apariția lui *Ostinato*, carte de căpătâi, urmată de altele aidoma, pentru care scriitorul a fost denumit un *Soljenițin român...* Similitudine care, schimbând ce-i de schimbat, s-a dovedit inspirată. Mai ales că exprima în fond o realitate, confirmată de întreaga operă a lui Paul Goma, îndeosebi romane, jurnale și eseuri. Avem mai cu seamă în vedere inimitabilele-i eseuri, în marea lor majoritate scrise în exil, dar de un mare-enorm curaj și profund-neaș românesc. Este sigur că tocmai aceasta deranjează pe criticii și demolatorii, deloc reduși, ai maestrului. Care însă și-a văzut de treabă, elaborând și difuzând, fie și *on-line*, o scriere după alta, care de care mai documentată și mai puțin ortodoxă, distinctă și opusă canoanelor falsei „societăți civile”, de la noi și de aiurea, de pretutindeni. Dar, iată, călcând aidoma **pe urmele** lui Alexandr Soljenițin – care la un moment dat a publicat un text fundamental și tulburător privind o problemă de istorie și de cultură, abordată de atâția și nereușită de vreunul, mă refer la clasică sinteză *Două secole împreună*, I-II, *Evrei și ruși, 1795-1972* (traducere, București, 2004, ediția originală - Moscova, 2002) (referitor la conținut și ecouri, cf. Viaceslav Samoșkin, în *Europa XXI – Românii între ruși și sovietici*, Iași, 2004-2005, p. 387-396) –, Paul Goma, asemenea așadar autorului *Gulagului*, ne oferă o carte tratând **în esență** o chestiune similară și care s-a bucurat deja de cinci ediții în țară și de o a șasea pe Internet (vezi <http://paulgoma.free.fr>). Iar *Basarabia și evreii* a stârnit imediat – fără pic de exagerare – o veritabilă furtună, la București și Paris, la Londra și Tel Aviv, la Washington, Moscova și Chișinău. Și aceasta pentru că Paul Goma, un cunoscător profund al trecutului și realităților prezente în ținuturile natale basarabenești, în temeiul unei documentații de excepție, exercițiu de durată și de preferință, magistral în folosirea condeiului și în pătrunderea sau judecarea faptelor, înainte de orice în ordinea lor strict cronologică și logică, s-a străduit și – culmea! – a reușit a restabili ADEVĂRUL. Ceea ce a oferit un nou prilej de gâlceavă, de astă-dată la nivel internațional.

De astă dată, cu *Săptămâna roșie*, după atâtea ediții

în numai cinci ani (2003-2008), care au provocat atâtea vâlvă și au zdruncinat atâtea fotolii (inclusiv ale unor... savanți cocoțați prin Academii!), Paul Goma poate fi declarat, necondiționat, **Învingător!** Întrucât, înainte de orice, el vine să confirme în chip strălucit una din maximele strălucitoare ale inegalabilului N. Iorga (1905), în sensul că: „*În cetatea dreptății tale poți fi ucis, înfrânt însă niciodată*”.

Fără îndoială, aici se impune precizarea că lucrarea lui Paul Goma, încununând contribuțiile solide anterioare (I. Scurtu, Florin Constantiniu, Ilie Manole, M. Pelin, Gh. Buzatu, A. Petrencu, Pavel Moraru, dar N. Iorga în rândul întâi, prin intervențiile sale de genul *De ce atâtea ură?*, toate fără egal și de imensă rezonanță în iulie-august 1940), nu face parte, evident, din categoria acelor care să fie... *povestite*. Este posibil, chiar recomandabil, în schimb, să rețin, și astfel voi proceda mai jos, spre informarea corectă a cititorului, **lista unor termeni și expresii esențiale**, singura în măsură a releva aria și natura investigației, semnificația și actualitatea ei: **Holocaust, Gulag, Industria Holocaustului, Holocaustul**

Sfinții Ioan Botezătorul și Gheorghe

* Paul Goma, *Săptămâna roșie (28 iunie – 3 iulie 1940) sau Basarabia și evreii*. Eseu. Varianta ianuarie 2007. *Bio-Bibliografie*, ediția a 5-a, București, Editura Anamarol, 2007, 448 p.

Negru și Holocaustul Roșu, holocaustologi, „Pogromul de la Iași”, „Trenurile morții”, „adevărul unic, imuabil”, negaționism și negaționiști, antiromânism, corectitudine politică și istorică, sionism și antisemitism, național și naționalism, falsificarea istoriei, masacre, teroarea roșie în Basarabia, Raportul Tismăneanu, goimi, înfometarea programată, Martiriul Basarabiei și Bucovinei - 1940-1941, „evreii vinovați de Holocaustul Roșu din România, inclusiv Basarabia, Bucovina de Nord, Herța (28 iunie 1940 – 1990) etc. etc. Din *Săptămâna Roșie* redescoperim istoria ascunsă, precum sumedenie de nume pe **listele negre**, dar și o „mică” **listă roșie** = „a celor care, ni se destăinuie Paul Goma, mai ales prin cuvânt – cuvântări, laude la adresa URSS, condamnări ale «trecutului», directive, denunțuri – ne-au acuzat, agresat, terorizat decenii și decenii”, în traducere: Felix Aderca, Jean Ancel, Pavel Apostol, Camil Baltazar, Maria Banuș, Aurel Baranga, Radu Bogdan, Cristina și Mihail Boico, Savin Bratu, Marcel Breslașu, Silviu Brucan, Nina Cassian, Vera Călin, Ion Călugăru, Iosif Chisinevski, Pavel Cîmpeanu, Andrei Cornea, Paul Cornea, O.S. Crohmălniceanu, S. Damian, R. Feldman-Alexandru, Radu Ioanid, Alexandru și Radu Florian, Eugen Frunză, I. Ludo, Oscar Lemnaru, Norman Manea, T. G. Maiorescu, Lilly Marcou, Al. Mirodan, Veronica Porumbacu, N. Moraru, V. Neuman, A. Oișteanu, Zigu Ornea, Ana Pauker, J. Perahim, Leonte Răutu, M. Roller, Valter Roman, Michael Shafir, Sorin Toma, I. Vitner, Leon Volovici, Ștefan Voicu, Geo Șerban, L. Tismăneanu, Ileana Vrancea, Ed. Reichman ș.a. Comentariile lui Paul Goma: „E frumoasă scurta, mult presa scurta **listă roșie** a mea? Nu, nici o listă nu poate fi frumoasă. **Denunțul**: un act odios, chiar atunci când era botezat «demascare», cu atât mai ticălos cu cât era redactat în taină și ... anonim. Abominabile, criminale au fost **listele negre** alcătuite de evrei: acelea, spre deosebire de a mea, au fost **materializate cu începere de la 28 iunie 1940**, în Basarabia și în Bucovina

de Nord, iar din 23 august 1944 în restul României – prin arestări, prin excluderi din cultură, din cărți, din locuințe, din viață ...” (p. 248). Pentru Paul Goma, intim legat de tema abordată rămâne Nicolae Iorga, istoricul nostru fără pereche pentru deceniile ce au fost și pentru veacurile ce or să fie, mai cu seamă pentru memorabilul **De ce atâta ură?** (în „Neamul Românesc”, 6.7.1940), din care extragem: „*Se adună și cresc văzând cu ochii documentele și materialele, actele oficiale și declarațiile luate sub jurământ. Înalți magistrați și bravi ofițeri care și-au riscat viața ca să apere cu puterile lor retragerea și exodul românilor [din Basarabia] au văzut cu ochii lor nenumărate acte de sălbăticie,uciderea nevinovaților, loviturile cu pietre și huiduieli. Toate aceste gesturi infame și criminale au fost comise de evreimea furioasă ale cărei valuri de ură s-au dezlănțuit ca sub o comandă nevăzută. De ce atâta ură? Așa ni se răsplătește bună-voința și toleranța noastră? Am acceptat acapararea și stăpânirea iudaică multe decenii și evreimea se răzbuună în ceasurile grele pe care le trăim. Și de nicăiri o dezavuare, o rupere vehementă și publică de isprăvile bandelor ucigașe de sectanți și sanguinari [...] Românimea aceasta, de o bunătate prostească față de musafiri și jecmănituri merita un tratament ceva mai omenos din partea evreimii care se lauda până ieri că are sentimente calde și frățești față de neamul nostru în nenorocire*” (p. 232-233).

Valoarea remarcabilă a *Săptămânii roșii* rezultă incontestabil din faptul că, începând de azi, beneficiem în sfârșit de o lucrare pe care nici o investigație serioasă a problemei nu o mai poate ignora. Ci, dimpotrivă, va **trebui** chiar să înceapă cu/de la această CARTE! Nu este deloc puțin; ci enorm, mai ales în istoriografie, unde demolările sunt frecvente și la modă, fiind vizate produsele facile.

Nu însă și construcțiile solide, așa precum *Săptămâna roșie*, Carte care, prin calitățile-i intrinsece și prin valul resentimentelor stârnite, amenință să se instaleze, dacă nu cumva se află deja, în rândul *operele clasice!*

ISTORIA ROMÂNILOR*

După sintezele strălucite ale lui A. D. Xenopol, N. Iorga și Constantin C. Giurescu de dinainte de 1944, în perioada postbelică realizarea unor astfel de lucrări fundamentale privind trecutul românilor nu a mai fost un timp posibilă. Aceasta mai cu seamă în urma comunizării forțate a României și instaurării dominației Kremlinului la București, fenomene cu profunde consecințe și pe planul

vieții științifice, controlată și orientată sistematic prin directive și cenzură, în plus în domeniul distinct al istoriografiei exercitându-se vreme de un deceniu (1946-1958) tutela nefastă a „școlii” lui Mihail Roller, reluată și dezvoltată astăzi de falsele *Rapoarte finale* fabricate de Elie Wiesel, Vladimir Tismăneanu ori Radu Ioanid, care n-au nimic comun cu istoria națională, ci cu propaganda post-comunistă și post-cominternistă. Revenind la firul expunerii, vom reține că, de îndată ce spre sfârșitul anilor '50 condițiile au îngăduit, s-a lansat planul unui amplu *Tratat de Istoria României*, concretizat prin apariția masivelor volume I-IV în intervalul 1960-1964, în vreme

* Academia Română, Acad. Dan Berindei, coordonare generală, *Istoria Românilor*, I-IX, București, Editura Enciclopedică, 2001–2008.

ce ultimele patru tomuri (perioada de după 1877-1878) din cele opt preconizate nu au mai văzut lumina tiparului. S-au avut precumpănitor în vedere, o spun ca participant la dezbaterile din 1968 a volumului VI (1918-1944), „dificultățile” reieșind din abordarea unor probleme așazis... controversate, specifice primei jumătăți a secolului al XX-lea. Un fapt de remarcă, *Tratatul* era rodul unei *munci în echipă*, dirijat de către autoritățile științifice ale momentului și valorificat sub egida Academiei Române, dar aceasta n-a prevenit teoretizarea și vehicularea unor teze totalmente eronate, unele chiar abracadabrante, referitoare la istoria noastră (rolul slavilor, prietenia „tradițională” româno-rusă și sovietică de-a lungul veacurilor și deceniilor etc. etc.). După 20 de ani, în preajma Congresului mondial de științe istorice, convocat la București pentru luna august 1980, s-a proiectat un alt *Tratat*, de data aceea în zece volume, sub diriguirea Academiei de Științe Sociale și Politice care, pe atunci, gestiona științific institutele de istorie din țară. Din seria respectivă a *Tratatului* s-a imprimat un singur tom, cel dintâi, care însă nu avea să mai fie difuzat, iar restul materialelor adunate au fost arhivate. A mai trecut un timp, sintezele menționate ale lui Xenopol, Iorga sau Giurescu au fost retipărite în ediții critice (coordonate, respectiv, de Al. Zub / Gh. Buzatu și Victor Spinei / Dinu C. Giurescu), iar în 1995 Academia Română, voind parcă să confirme că asemenea inițiative majore și-ar avea ciclicitatea lor, a reluat problema întocmirii unui nou *Tratat*, abordând, cum era și natural în condițiile survenite după prăbușirea regimului comunist, dar și după exemplul maștrilor istoriografiei naționale, *Istoria Românilor* în ansamblu, iar nu numai în limitele granițelor de stat. Aceasta semnifica depășirea aceluia impediment esențial pe care, pentru prima dată la noi, l-a împlinit inegalabilul N. Iorga la 1905, atunci când a tipărit în Germania cea dintâi dintre sintezele sale de istorie națională. Proiectul din 1995 este acum, cu sprijinul larg al prestigioasei Edituri Enciclopedice din București (director: Marcel D. Popa), în curs de finalizare, astfel că, din cele zece volume prevăzute, au apărut în 2001 volumele I-IV, apoi volumele VI (1711-1821, 2002) și V (1606-1711, 2003), VII/1-2 (1821-1918), VIII (1918-1940) în 2003, iar în 2008 volumul IX (1940-1947). În prezent, Editura Enciclopedică pregătește lansarea celei de a doua ediții pentru primele cinci volume. Noul *Tratat* este o operă colectivă, redactată și publicată sub egida Secției de Științe Istorice și Arheologie a Academiei Române (**acad. Dan Berindei**, vicepreședinte al Academiei Române), prezentând toate avantajele, dar și dezavantajele unei opere de proporții, care recomandă sau impune o *generație* de istorici, îngăduind o *judecată obiectivă a rezultatelor concrete* ale activității lor științifice. Unul dintre coordonatorii volumelor, acad. Răzvan Theodorescu, a relevat din start că rostul actualei *Istorie a Românilor* este acela de „sinteză a cunoștințelor noastre, în acest sfârșit și debut, totodată, de secol și de mileniu” (vezi *Istoria Românilor*, București, Editura Enciclopedică, 2001, vol. III, p. X). Cum era și firesc, *Tratatului* i s-au aflat calități de netăgăduit, performante și originalități indiscutabile, după cum și neîmpliniri, care, după opinia mea, vor fi lesne de remediat

Sfântul Pantelimon

cu prilejul unei noi ediții, actualmente în curs, după cum am menționat deja. Cât privește obiecțiile aduse *Tratatului* (unele destul de violente și de șocante, inclusiv depistarea unui... caz de plagiat în corpul volumului IV!), trebuie să fim sinceri cu noi înșine, admitând că orice specialist care se respectă poate descoperi într-un text ce nu-i aparține multe elemente sau locuri neconvenabile, marcante semne de întrebare. Dar, indiferent de faptul că *Tratatul de Istoria Românilor*, actualmente ne place unora ori nu place altora, în situația în care – o dată cu apariția ultimului volum – el va depăși stadiul de proiect, ceea ce dorim să se îndeplinească în cel mai scurt timp, atunci opera Academiei Române va beneficia de avantajul de-a putea fi judecată în sfârșit *în ansamblu și exclusiv prin prisma necesității indiscutabile, absolute pentru orice cititor de-a beneficia de o sinteză completă și la zi consacrată trecutului românilor* – veritabil monument excelând prin profesionalism, obiectivitate, cutezanță și, nu mai puțin, prin stil și realizare grafică. Va trebui să admitem un fapt care, de regulă, se pierde din vedere, și anume că – în istoriografie, precum în orice alte domenii științifice – *un Tratat nu reprezintă nicidecum sfârșitul tuturor lucrurilor, ci de-abia începutul lor*. Iată de ce îmi îngădui să conchid că aparițiile primelor două volume din cele zece programate ale noului *Tratat de Istoria Românilor* sunt de cel mai bun augur, el fiind, desigur, în măsură să stea la baza unor noi și viitoare cercetări originale și de anvergură sau să provoace apariția unor cărți de referință, elaborate în exclusivitate sub semnul binefăcător al zeiței CLIO!